

Spredte glimt fra tidligere fellesturer

Av Harald Lauglo

Jeg har alltid vært glad i å ferdes i skog og mark. Naturinteressen ble ytterligere styrket gjennom sommerjobber i ulike deler av Finnmark i første halvdel av 1970-årene. Jeg oppdaget omtrent på samme tid de trønderske fjell og spesielt Trollheimen og de naturopplevelser fjellene der kunne gi til vandrere.

Den første fellesturen min var som deltaker på TTs tindetur sommeren 1977. Etter en bedre middag på Trollheimshytta fikk noen av oss mast oss i vei på en privat natt-tur til Snota. (I dag ville nok en turlleder sannsynligvis nektet folk dette midt under en fellestur). Men opp kom vi og tilbake i 2-tida om natta var hytta god å finne.

Å være turdeltaker på denne fellesturen innebar også frivillig bæring av store mengder potet fra Gråsjøen og opp til hytta. Jeg minnes ennå fotefarene i blautmyra etter Bjørn D., som jeg mener å huske hadde to potetsekker á 25 kg på ryggen og ei full syltetøybøtte på toppen av dette og dessuten hadde ei bøtte i hver hånd.

Slikt imponerte en spinkel sjel fra landet ...

Jeg ville tilbake til Trollheimen og andre fjell og gjerne sammen med andre fellestur-deltakere. Noen av oss dro på turlederkurs på Nordpå under ledelse av Tore Mo vinteren etter, og senere har jeg fått mange gode minner fra ulike fellesturer, sjøl om jeg naturlig nok i en fase av livet med småbarn var mindre aktiv som fjellvandrere.

Fellesskapsfølelsen og naturopplevelsene har bidratt til møte med mange interessante mennesker. Ekstra artig er det å treffe igjen noen av dem senere i livet, gjerne i uventete situasjoner slik som det skjedde da jeg igjen

Førpåkseturdeltakere i Ramsjøtraktene. Foto: Harald Lauglo

Schulzhytta 1991. Foto: Harald Lauglo

møtte mine "natt-snotister": Den ene dukket tilfeldigvis opp på en ekskursjon på min arbeidsplass i Tromsø tidlig på 1980-tallet, og den andre satt plutselig som kadett foran meg i et klasserom på Luftkrigsskolen noen år senere. En ekstra hilsen til dere to og en takk for en spesiell tur!

Senere har tindeturen endret navn til topptur, noe som ved en trykkfeil et år førte til at den først ble kunngjort som sopptur. Det er jo heller lite sopp å se på Trollhetta og Snota da, men jeg tror ikke feilen fikk de store praktiske konsekvenser.

Med årene har fjellsikkerheten blitt satt mer i fokus og behovet for de mer dristige turer har avtatt hos meg. Men Snota har en spesiell plass i mitt hjerte. Kanskje ikke minst på grunn av alle godværsturene jeg har vært så heldig å ha der siden den første turen. Det er også fint å oppleve den personlige gleden andre nok føler når de, med ulike forutsetninger, frivillig har karret seg til topps og kan nyte den storslagne utsikten, enten man er pensjonist fra Klæbu, tidligere vertinne på Trollheimshytta eller turist fra Amerika. Fra tunet på Trollheimshytta kneiser den lokkende

mot deg i silhuett i vest 1100 meter høyere enn hytta og innbyr til en flott dagstur i godvær. Ikke så merkelig at den kjente fjellklatrer Arne Randers Heen, grunnleggeren av Norsk Tindemuseum, skal ha uttalt at dette kan være Norges flotteste fjelltopp. Du kan ellers lese mer om toppen i en artikkel i TTs årbok 1968 skrevet av hans spreke kone Bodil Randers Heen. Men før du går opp, bør du forsikre deg om at bresprekkene øverst på Snotabreen ikke representerer noen fare.

Skulle deltakerne på fellesturen bli litt for imponert over egne prestasjoner eller klage på egen høye alder, kan man sammenligne med 86-åringen jeg møtte under Langfjellet. Han gikk fra Nerskogen og over Trollhetta til Trollheimshytta på en og samme dag (se TTs årbok 1975 hvor han har skrevet om turen). Du kan også prøve å slå rekorden til Bjarne Espaspa "Trekanten" via Geithetta. Han brukte som 55-åring 7 timer og 35 minutter på turen som andre bruker tre dager på.

Utstyret er viktig når man drar til fjells. I gamle dager tok man utgangspunkt i Jensens huskeliste. Nå har moderne hjelpemiddel som GPS og mobiltelefon inntatt fjellheimen,

Olsokbål på Trollheimshytta 1978. Foto: Harald Lauglo

skjønt jeg ønsker ikke uhemmet bruk av slikt i fjellet. Jeg er mer opptatt av at folk selv skal kunne beherske kart og kompass. Og går man mellom selvbetjeningshytter, så må man huske nøkkelen! Hvis ikke går det som vår turlleder på en Islandstur fortalte for mange år siden, at han der en gang hadde møtt åtte forskremte franskmenn innlosjert på den åpne utedoen.

Noe av det mer unyttige å ha i sekken er store steiner som bæres ned fra fjelltoppene. Men etter å ha fortalt om en slik episode som rammet en bekjent for noen år tilbake, har jeg selv blitt utsatt for slike spøker hvor jeg har fått steiner plassert i sekken. Og nå må jeg bekjenne at jeg har begynt å samle, men jeg nøyer meg med én i året! Og dette fra en ny topp hvert år.

Ledelsen på fellesturer skal sørge for å ha med aktuelt fellesutstyr. Men hva gjør man når en deltaker plutselig brekker skosålen rett under tåballene på skitur noen kilometer fra

Gjevilvasshytta? I vårt tilfelle dukket en gang en slags "Espen Askeladd" fram blant deltakerne, fisket opp fra sekken en ekstra såle for akkurat denne skotypen samt øvrige reparasjonssaker, og snart var skoen reparert og framdriften mot hytta kunne fortsette. Var det rart at han resten av turen gikk under navnet Schumacher?

Ja, det er vanligvis stor kompetanse på de merkeligste områder blant deltakerne, og det er mye å lære av den enkeltes erfaringer både av positiv og negativ art. Glemmer man f.eks. å kalibrere høydemåleren, kan den vise at man befinner seg en del meter over toppen av Okla når man vitterlig beveger seg i skodda opp mot selve toppen, slik det var tilfelle for gruppa vår en del år tilbake. Og går man f.eks. med et for gammelt kart hvor nye veier ikke er inntegnet, kan man bli svært overrasket når en bil plutselig dukker opp på stien lenger framme, slik jeg opplevde det for mange år siden inne i Skarpdalen.

Men man lærer etter hvert. Og av og til er det de underligste remedier som virker. En førpåsketur for vel 20 år siden bød på uante smurningsproblemer oppover Folldalen. Vi stabbet oss sakte framover med svære klubber, og stoppet og smurte ski stadig vekk uten at det hjalp det minste. Bare en eneste person, han med det dårligste fjellutstyret, skled godt framover i sporet. Til slutt måtte vi kripe til korset og spørre han om hva han hadde smurt med. Da fisket han fram en rød stubb fra et stearinlys som han hadde tillatt seg å ta med fra Trollheimshytta....

At samme mann senere på turen fikk problem med snøblindhet er en annen historie. Med brillene inntullet i sportstape (kun en liten åpning for å se deler av skisporet foran) karret vi oss ned til vei og til bygds. Legen i kommunesenteret forordnet øyedråper og en mørk bar! Vi tok han på ordet og fant det beste lokale hotellet. Der satt vi i kjelleren med sportstape for det meste av øyne og med fjellanorakker fulle av skismurning og smugtitet på afterski-kledde kjendiser fra Oslo-gryta som spradet ut og inn av hotellet.

Å holde gruppa godt samlet er svært viktig på tur. Særlig i dårlig vær er dette sikkerhetsmessig påkrevet. Også på sommerturer kan dette være problematisk. Når tåka blir tett nok, kan du ikke regne med å se neste rødmerke. Det er lett å komme ut av merkinga. Når noen da fryser og vil gå fortere, mens andre sliter med utstyr eller svak kondisjon bak i feltet, kan det være en utfordring for én leder å holde gruppa samlet. I verste fall kan du bli springende i skytteltrafikk mellom de første og bakerste personer fordi vinden gjør det umulig å formidle beskjeder ved roping. Å ha to ledere åpner for å kunne ha ledere både først og sist, samt dele gruppa i to ved behov.

Det er interessant å registrere hvordan en fellestur i fjellet raskt blir ei reell vi-gruppe hvor gruppemessig posisjon er temmelig uavhengig av sosial status og yrkesmessig bakgrunn. Noe av det mest spennende er nettopp forskjellen i yrkestilknytning, bakgrunn og alder som smelter folk sammen til en gruppe på grunnlag av en genuin fjellinteresse. Og av en eller annen grunn er turdeltakere så ekstra takknemlige og trivelige å ha med å gjøre!

Turdeltakere klare til avmarsj nedenfor Nedalshytta. Foto: Harald Lauglo

Det obligatoriske gruppebildet. Her fra en førpåsketur ved Vækterhaugen i 1991. Foto: Harald Lauglo

Jeg har stilt meg spørsmålet om hvordan fellesturene er i dag sammenlignet med for 25 år siden? Det slår meg hvor stor likheten er! Førpåsketurene i Sylene og Trollheimen og vårskiturene til Snota og Storlien-Meråker er gamle klassikere på ski og fremdeles populære, og ”Trekanten”, ”Storsylen”, ”Munken” og ”Vest-Trollheimen” har vært satt på sommerturprogrammet i mange år.

Deltakernes utstyr har blitt betraktelig bedre. I treskiens tidsalder var det ofte store smurningsproblemer og da de første smørefrie skiene kom, var disse lite egnet på skareføre over Svarthamrene i hvert fall. Jeg husker kommentaren i hytteboka på Gjevilvasshytta fra ei Kristiansund-jente: ”Aldri mer smørefrie ski!!!”. Jeg kan bekrefte at det lå mye slit bak den kommentaren. Moderne sekker fører tyngden inn mot kroppen, og brede fjellski gir stabilitet og ikke minst god sikkerhet i dårlig vær.

På slutten av 70-tallet var også Magnussen alltid med på fellestur. Hvem i all verden var Magnussen? ”Han” var rett og slett navnet på en sammenleggbare førstehjelpskjelke som ble

plassert i turledersekken. Å lære seg å sette sammen ”Magnussen” og dra den med en annen kursdeltaker oppi, var en viktig del av turlederkurset den gang.

Jeg ser at vi har hatt en fin utvikling i retning av større turmangfold, med profilering inn mot spesielle aldersgrupper Barnas Turlag, Veteranen osv., og mer tematurer, flere nærturer, utenlandsturer, sykkelsturer osv. Turkalenderen er en flott sak som gir oss en påminning om turer hver måned. Når det planlegges nye turtilbud, bør statistikk over de siste års turer studeres nøye for å analysere hva som er særlig populært. Uansett opplever vi i dag en stor konkurranse fra private firma også når det gjelder turopplevelser. TT må møte denne konkurransen med å bevare det beste i den norske turtradisjonen kombinert med å gi nye tilbud i pakt med dagens ønsker og behov.

God tur!